

Βάσσερμαν: στή φωλιά τοῦ κούκκου

ΣΤΗ ΝΕΑ ΣΚΗΝΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Μετάφραση: Μίσης Κουγιουμτζόγλου. Σκηνοθεσία: Γιώργου Μεσάλα. Σκηνογραφίες - ενδυμασίες: Ρένας Γεωργιάδου. Μουσική: Θ. Παπαντωνίου. Μουσική διδασκαλία: Έλλη Νικολαΐδη.

Ἡ «Φωλιά τοῦ κούκκου» ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ἓνα ψυχιατρεῖο, ὅπου εἰσέρχονται ἀσθενεῖς γιὰ θεραπεία. Ἰδιότυποι ἀσθενεῖς. Ἡ ἀσθένειά τους εἶναι κατὰ δάση «κοινωνική». Πρόκειται γιὰ ἄτομα κοινωνικά ἀπροσάρμοστα, τὰ ὁποῖα ἄπαξ καὶ παρέδωσαν τοὺς νόμους, θὰ ὑποστοῦν τοὺς ἀνα-

ΤΟΥ ΣΤ. ΙΩ. ΔΡΟΜΑΖΟΥ

μορφωτικοὺς κανονισμοὺς τοῦ ἰδρύματος. Ἐνὸς προτύπου ἰδρύματος! Ἐργάζεται μὲ «δημοκρατικὸ» τρόπο. Οἱ ἀσθενεῖς κάνουν συνελεύσεις, ἀποφασίζουν ψηφίζοντας «ἐλεύθερα» καὶ γιὰ νὰ ὁλοκληρώνεται ἡ κοινωνικὴ ζωὴ ἡ «θεραπεία» γίνεται ὁμαδική. Ὁ καθένας λέει μπροστὰ στοὺς ἄλλους τὸ παράπτωμά του καὶ τὶς ψυχολογικὲς αἰτίες ποὺ τὸν ὠδήγησαν σ' αὐτὸ καὶ ὁ καθένας εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ καταγράψῃ σὲ εἰδικὸ διδλίο ὅ,τι εἶπε ὁ ἄλλος, ὅταν ἀπουσιάζῃ ἡ προϊσταμένη (κοινῶς καρφί) μὲ τὸ πρόσχημα ὅτι πρέπει νὰ γνωρισθοῦν ὅλοι κατὸ δάθος. Δηλαδή κανονικὸ «στρήπ - τήζ» τῆς ἀτομικότητος. Εἶναι τόση ἡ θεραπευτικὴ δύναμη τοῦ ἰδρύματος, ὥστε πολλοὶ ἀσθενεῖς ἀποφασίζουν νὰ μείνουν διὰ δίου στὸ ἴδρυμα! Ὡς τώρα ἴσως νομίσατε ὅτι πρόκειται γιὰ μιὰ ἀλληγορία τῆς κοινωνίας. Δὲν πρόκειται περὶ αὐτοῦ.

Ἡ τεχνικὴ τοῦ ἔργου κινεῖται σὲ δυὸ ἐπάλληλα ἐπίπεδα, ὥστε πότε νὰ νομίζῃς ὅτι θρῖσκεσαι σὲ ψυχιατρεῖο καὶ πότε στὴν κοινωνία. Μέσα σ' αὐτὸ τὸν παράδεισο τῶν ἀλλοτριωμένων ἀτόμων

στέλνουν γιὰ «θεραπεία», ὕστερα ἀπὸ πεντάμηνη φυλάκιση τὸν Μὰκ Μόρφυ. Νέος, λογικὰ ἀπροσάρμοστος στὴν ἔξω κοινωνία, σηκώνει ἀμέσως μπαῖράκι μέσα στὴν καταπιεστικὴ κοινωνία τοῦ ψυχιατρείου. Νέος, μὲ ζωὴ, μὲ αἴσθησι ἐλευθερίας ἐπιχειρεῖ νὰ ξεσηκώσῃ τοὺς τρόφίμους. Ἀλλὰ τὸ σύστημα, στὸ πρόσωπο τῆς προϊσταμένης, καροδοκεῖ. Ἀργά, μὲ ἐπιμονή, μεθοδικά, τὸν ἀντιμετωπίζει μὲ «δημοκρατικότητα». Παρ' ὅλα αὐτὰ εἶναι ἐπικίνδυνος γιὰ τὴν ἡσυχία τοῦ ἰδρύματος, δηλαδή τῆς κοινωνίας. Τὰ ἠλεκτροσόκ δὲν εἶναι ἱκανὰ νὰ καταβάλλουν τὰ νειάτα του. Ἐνα μέσο ὑπάρχει. Νὰ ἀφαιρέσουν τὸν «λόβο τῆς ἐπιθετικότητος». Ὁ λεβέντης Μὰκ Μόρφυ, θὰ γίνῃ ἓνα ἀνθρώπινο φυτὸ σὰν τοὺς ἄλλους. Τὸ φινάλε ἐπιφυλάσσει μιὰ τραγικὴ ἐκπληξη. Ὁ σκηνοθέτης κατῴρθωσε νὰ δίνη σ' ὅλη τὴν διάρκειά τῆς παραστάσεως τὰ δυὸ ἐπάλληλα ἐπίπεδα ψυχιατρείου — κοινωνίας, καὶ νὰ κινήσῃ τὴ μεθόδευσή τῆς ἀλλοτριώσεως ἀργά, ἀλλὰ ἀσφαλῶς. Οἱ δυὸ αὐτοὶ παράγοντες ἐβγάζαν ἀνάγλυφα τὸν μηχανισμό τῆς «πνευματικῆς» καὶ «δημοκρατικῆς δίας». Ἡ Ἀλέκα Κατσέλη (προϊσταμένη) εἶχε ἓνα αὐτοκυριαρχημένο παίξιμο καὶ ἤξερε, κάτω ἀπὸ τὸ γλυκὸ χαμόγελο, νὰ κρατᾷ τὸ νυστέρι. Λαμπρός, ὅλο ζωντάνια, ἐκφράση ζωϊκῆς ἐλευθερίας, ἀληθινός, ὁ Χ. Πάρλας, ὡς Μὰκ Μόρφυ. Ὁ Γιάννης Ἀργύρης ξεχώριζε στὸν μικρὸ του ρόλο. Ὁ Ζώρας Τσάπελης εἶχε καλὲς στιγμές, ἀλλὰ ποῦ καὶ ποῦ ἀνισόμερος. Ἡ Βαλεντίνη Μουτάφη εἶχε μιὰ δόση «ὕστερίας» στὸν ρόλο τῆς κοπέλλας «ἐλαφρῶν ἡθῶν», ἐνῶ ἡ Νεφέλη Ὀρφανοῦ ἦταν σωστότερη στὸν ἴδιο ὅρο. Ἡ ὑπόλοιπη διανομὴ μέτρια. Ὁ ρόλος τοῦ ἀρχηγοῦ Μπρόμπντεν ξεπερνοῦσε τὶς δυνατότητες τοῦ Θ. Συριώτη. Τὸ ψυχρὸ σκηνικὸ καθρέφτιζε σωστὰ τὴν παράλογη αὐτὴ κοινωνία. Ἡ μετάφραση εἶχε θεατρικὴ ἐμπειρία καὶ εὐστοχη φράση.